

Dit boek draag ik op aan mijn biologische moeder [†]
en aan mijn oudtante, tante Willy [†].

Via mijn moeder leerde ik dat je ondanks lage
basisvaardigheden interesse kunt hebben in
creatief schrijven. En via mijn oudtante dat in ieder
willekeurig boek een verhaal kan zitten dat je raakt
of je leven kan veranderen.

Andere boeken van Shelly Roso bij Clavis

Gemaakt van rode klei

Shelly Roso

Ogenkind

© 2025 Clavis Uitgeverij, Hasselt – Amsterdam – New York

Omslagontwerp: Clavis Studio

Trefw.: laaggeletterdheid, taalachterstand, droom waarmaken, doorzetten,
creatief schrijven

NUR 284

ISBN 978 90 448 5900 3

D/2025/4124/318

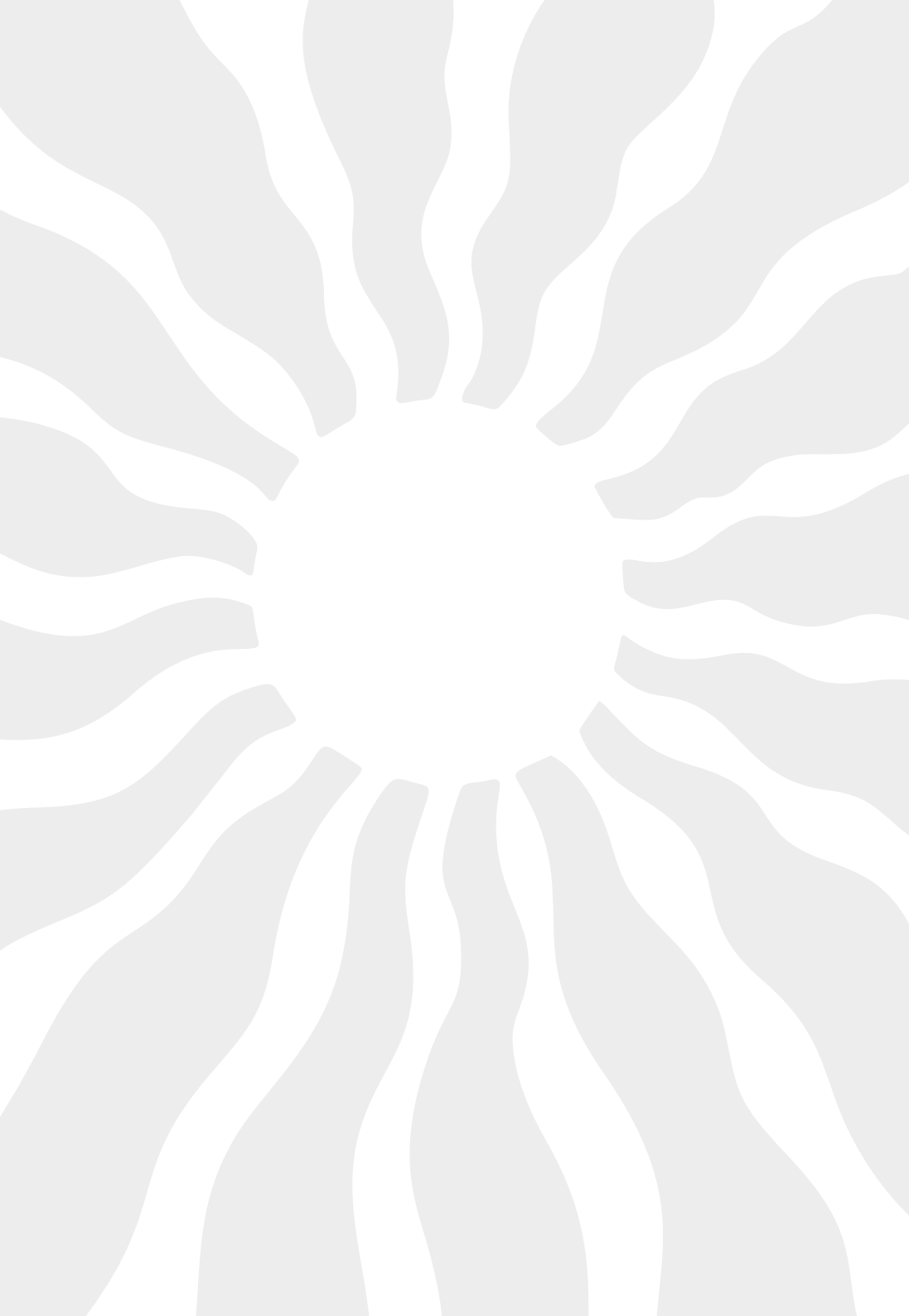
Alle rechten voorbehouden

Tekst- en datamining niet toegestaan

www.shelly-roso.nl

www.clavisbooks.com

Proloog

Zes maanden geleden

PLOK. Mijn tas belandt op tafel. Ik ben nog de enige leerling in het lokaal. Onze mentor en vakdocent Nederlands, juffrouw Cynthia, veegt het whiteboard schoon. Haar lentejurk en haar rode krullen dansen mee op het ritme van haar armbeweging.

Hoe begin ik? Hoe begin ik te vertellen waar ik mee zit, terwijl ze bezig is met afsluiten en straks misschien een vergadering heeft?

Waarom wens ik haar niet gewoon een fijne middag toe en vertrek ik? Ze heeft vast geen tijd voor me, anders had ze wel iets tegen me gezegd. Misschien wil ze dat ik er zelf mee kom? 'Pubers moet je een bepaalde vrijheid geven,' zegt ze toch altijd ...

'Robbyn, blijf je daar zwijgend staan of ...?'

Ik schrik op en knipper even met mijn ogen. Juffrouw Cynthia staat ineens vlak voor me. Om haar mond tovert ze een glimlach.

Ze heeft me gezien.

Wat dacht je dan, dat je onzichtbaar was?

Ik haal diep adem, schuif mijn rugzak opzij en ga op tafel

zitten. Juffrouw Cynthia neemt plaats op de tafel tegenover me. Ik bekijk het linoleum met zijn tig miljoen glitters erin en schommel met mijn benen heen en weer.

‘Robbyn?’

Langzaam kijk ik haar aan. Haar blik is nu iets strenger, maar nog steeds vriendelijk. Vriendelijk streng.

‘Ik zit ergens mee,’ zeg ik uiteindelijk.

‘Dat idee had ik al.’

‘Het komt door dat verhaal ... van het levende boek. Door dat project over vooroordelen ...’ Ik slik een paar keer van de zenuwen. ‘Ik moet steeds denken aan wat het levende boek vertelde over het verwezenlijken van je dromen.’ Ik pulk aan de stof van mijn baggy broek. ‘Ik wil graag mijn droom waarmaken, alleen weet ik niet hoe en of ik dat kan.’

‘Oké,’ reageert juffrouw Cynthia uitnodigend. ‘Wat maakt dat je het niet zou kunnen?’

‘Op de lagere school zeiden ze dat ik, nou ja, dat ik daarvoor sterk moet zijn in taalvaardigheid en dat ben ik niet.’ Mijn stem kraakt een beetje. Een zeurende pijn drukt licht op mijn borstkas, net als toen. Ik kuch om het gevoel los te maken. Dan begin ik te vertellen: over de situatie waarin ik zit, over mijn droom ... Opeens gutst alles uit mijn mond wat ik de afgelopen jaren heb ingehouden.

Juffrouw Cynthia vertrekt geen spier, zo lijkt het. Ze luistert. Het is net alsof er geen tijd bestaat, geen haast is. Alsof alleen ik en mijn verhaal belangrijk zijn. Nooit heb ik begrepen hoe iemand een en al oor kan zijn, maar mijn mentor is het. Ze voegt niks aan mijn verhaal toe, geeft geen advies, onderbreekt me niet en stelt geen vragen.

Wanneer ik klaar ben, zucht ik nog eens diep, nu van opluchting. Dan is het stil. Ik schuif mijn handen onder mijn billen en bungel met mijn benen heen en weer.

‘Ik vind het moedig van je dat je me dit hebt verteld,’ zegt juffrouw Cynthia rustig. ‘Het raakt me.’

‘Dank je wel,’ mompel ik .

‘Het verhaal van het levende boek heeft veel indruk op je gemaakt. Ik merk dat het letterlijk iets in jou heeft wakker geschud. En jouw verhaal maakt indruk op mij.’

Ik kijk haar aan. Haar ogen zijn vochtig, haar gezicht straalt warmte en zachtheid uit. Ik haal mijn handen onder me vandaan en leg ze op mijn schoot. ‘En nu?’ vraag ik.

‘Wat zou je willen?’

Ik haal mijn schouders op. Mijn brein is leeg en ik wil het niet meteen vullen met ideeën waarvan ik later denk dat ik ze niet kan waarmaken.

‘Misschien,’ oppert ze voorzichtig, ‘kun je als eerste stap op

weg naar jouw droom je verhaal op papier proberen te zetten. Puur om wat helderheid te scheppen. Daardoor kan er ruimte vrijkomen voor andere verhalen. Zou dat iets zijn?’

‘Wil je dat ik mijn verhaal opschrijf?’ vraag ik voor de zekerheid.

‘Als het voor jou goed voelt en je dat zelf wilt, ja.’

Ik frons mijn voorhoofd. Haar voorstel klinkt aanlokkelijk, ook al heb ik dat nooit eerder gedaan. Maar of dat nu de weg is naar mijn droom ...? ‘Hoe zie je dat dan voor je?’

‘Je maakt eerst een plan en daarna schrijf je jouw persoonlijke verhaal. Wat je me net hebt verteld dus, alleen uitgebreider.’

‘Een soort verslag of zo?’

‘Dat mag. Maar dan wel een persoonlijk, verhalend verslag waarin ik ook jouw schrijftalent kan zien. Kun je daar iets mee, denk je?’

‘Misschien,’ zeg ik schouderophalend. ‘Krijg ik er studiepunten voor?’

Ze gniffelt. ‘Hebben we een deal dan?’

‘Als ik er punten voor krijg, misschien wel,’ zeg ik brutaal.

‘Ik noteer het als extra opdracht voor Nederlands. En ja, je krijgt er studiepunten voor.’

Ik voel het kriebelen in mijn buik, net als toen ik op de la-

gere school een werkstuk moest maken.

‘Robbyn, nog even dit: je hoeft niet meteen op grammatica-, spelling- of zinsbouwfouten te letten, dat komt later. Verwerk er vooral informatie in, inzichten, vragen en je eigen mening. Maar hou het levendig!’

Binnen in mij begint het te borrelen, alsof ik een bruisbal ben die net in het water is gelegd.

‘En als je ergens vastloopt, kom je gewoon naar me toe. Ik wil je graag coachen.’

Met een enthousiast kloppend hart spring ik van tafel. ‘Oké,’ zeg ik. ‘Deal!’

Mijn verhaal

Leerling: Robbyn van Dijk

Vak: Nederlands

Vakdocent: Cynthia van der Spek

Jaarlaag: vmbo-t special

*Laat niets het licht
dimmen dat van binnenuit schijnt!*

Maya Angelou

(1928-2014, Amerikaans schrijver, dichter, hoogleraar ...)

Voorwoord

Mijn naam is Robbyn van Dijk (spreek uit als *Robbien* van Dijk). Ik zit op het vmbo-t special van het Dominicus-college, een grote school met ruim duizend leerlingen. *Vmbo* is het voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs, de *t* staat voor theoretische leerweg. *Special* verwijst naar speciale groep. Daarin worden leerlingen geplaatst die een hoog risico lopen op schooluitval en leerlingen die door omstandigheden (thuis of op de basisschool) in een negatieve mentale spiraal zitten. Zij krijgen extra ondersteuning. Bij die laatste groep hoor ik.

Wat voor leerling ben ik? Een gemiddelde, die geen uitzonderlijk hoge cijfers behaalt, eerder zesjes en zevens. Alleen voor gym, muziek en handenarbeid haal ik wel eens een acht.

Mijn gedrag is ook gemiddeld: ik ben niet extravert of uitbundig, maar ook geen grijze muis. (Hm, hoe noemen ze eigenlijk de leerlingen die daartussenin zitten?)

Ik draag vaak een pet of een muts en baggy broeken vind ik lekker zitten. Zo nu en dan heb ik ook wel eens een joggingbroek aan met daarop een lang shirt. Ik ben namelijk groter dan mijn gemiddelde leeftijdsgenoten en stevig gebouwd.

O ja, ik draag ook een bril, omdat ik bijziend ben.

Je kunt aan mij niet duidelijk merken of ik bij een subcultuur hoor. Om eerlijk te zijn vind ik een bepaalde vintage stijl wel gaaf, waarbij je eruitziet als een klassieke geleerde of een Britse schrijver van een paar eeuwen geleden. Maar kan ik mij wel op die manier kleden, met mijn achtergrond en mijn vmbo-t-niveau? Misschien kom ik daar al schrijvend achter.

Verder kijk ik graag detectiveseries en speel ik met een paar vrienden af en toe een potje basketbal op het veldje achter ons huis.

Inleiding

De reden voor deze extra opdracht bij het vak Nederlands is dat ik vroeger hield van lezen en schrijven en daar vanaf mijn elfde of twaalfde geen interesse meer in had. Terwijl ik er al die tijd van droomde een schrijver te worden. Hoe dat komt, zal ik je later vertellen.

Ook zal ik schrijven over mijn levendige fantasie, over bijles, laaggeletterdheid en hoe mijn droom om een beroemde schrijver te worden, aan diggelen viel.

Je maakt kennis met een paar van mijn familieleden, enkele leraren, mijn vriend Jayden en met een 'levend boek.' Ja, echt, een 'levend boek.'

Aan het eind zul je een antwoord krijgen op deze vragen:

- ≈ Kun je met vmbo-t-niveau en een zwakke taalvaardigheid een schrijver worden?
- ≈ Is mijn interesse in lezen en schrijven door deze opdracht teruggekeerd en beleef ik er weer plezier aan?

Maar laten we bij het begin beginnen.

Kom, dan neem ik je mee naar mijn verhaal, dat begint met de zon.

Robbyn van Dijk

In ieders leven is er een zonkant en een schaduwkant. Dus een positieve, lichte kant en een negatieve, minder plezierige, nadelige kant. We hebben ze allebei nodig, omdat ze elkaar aanvullen en uitdagen. Een leven zonder een van beide zou saai en oppervlakkig zijn.

Bronnen: <https://nl.wiktionary.org> en www.helderdromen.nl

1

Op de dag dat ik werd geboren, scheen de zon volop, behalve in ons huis. Nog steeds komt er maar weinig licht binnen.

‘Jullie woning is te donker,’ zegt mijn oma vaak.

‘Het ligt ongunstig,’ vindt mijn tante.

Mijn moeder haalt dan haar schouders op.

‘Waarom gaan we niet verhuizen?’ vroeg ik haar eens.

Mama keek voor zich uit, er trok een schaduw over haar gezicht. ‘Het is te veel gedoe, te veel geregeld met papieren en formulieren, en we zitten hier goed.’

Had ze het al eens geprobeerd of werd ze al moe bij de gedachte alleen? Ik durfde het niet te vragen.

‘Kom,’ zei ze even later. We trokken onze jassen aan en liepen naar buiten, waar de zon aan de hemel stond.

In ons huis vind je nergens een kast met boeken. Geen stapel kranten of tijdschriften, of een e-reader waarop e-books zijn gedownload.

Bij ons staat vaak de tv aan, omdat we graag naar muziek luisteren. Naar artiesten uit Amerika. Als ik mijn ogen dichtdoe,

hoor ik het geluid rondgaan door de kamer, omdat we in alle hoeken boxen hebben staan. Dan zie ik mijn moeder die heupwiegend danst op de maat van de muziek.

Op die momenten lijkt het alsof er volop licht in ons huis schijnt.

Op onze keukentafel ligt vaak een stapel post: brieven, formulieren en rekeningen, waar ik niet aan mag komen.

‘Dat is de schaduwkant van ons leven,’ zegt mijn moeder weleens, en dat klopt. De post blijft liggen totdat zij eindelijk de woorden en zinnen bekijkt en die meteen gefrustreerd uit haar hoofd zucht. Dat laatste doet ze omdat ze niet begrijpt wat er precies staat of wat er van haar wordt verwacht. Daar heeft mijn moeder ondersteuning bij nodig. Daarvoor moet ze een afspraak maken met iemand van het wijkcentrum. Iets wat ze niet graag doet, omdat ze denkt dat men haar dom vindt.

Mijn moeder is de liefste mama van de wereld. Ze kan lekker knuffelen, verpleegt me zachtjes als ik ziek ben, kapt mijn haar als de beste, masseert de pijn van mensen weg en maakt grondig schoon. Dat vinden mijn oma en tante ook.

Alleen als het om lezen en schrijven gaat, haalt ze een onvoldoende. Ze kan het wel, maar niet goed genoeg om helemaal bij te blijven met onze maatschappij. Ook al is ze in

Nederland geboren, net als haar ouders en grootouders.

Mijn moeder zie je daarom nooit een krant, een tijdschrift of een boek lezen. Mijn oma en tante trouwens ook niet. Het is net alsof die activiteit bij hen niet bestaat.

In Nederland hebben 2,5 miljoen mensen van 16 jaar en ouder moeite met lezen, schrijven en/of rekenen. Dat is ongeveer één op de zes. (Ondertussen gaan we zelfs naar één op de drie.) In Vlaanderen gaat het om zo'n 800 000 mensen, ook één op de zes.

Bronnen: Stichting Lezen en Schrijven (2025), <https://onderwijs.vlaanderen.be> (2025)

2

Hoe komt het dat mijn moeder, tante en oma moeite hebben met lezen en schrijven?

Vroeger ging het er op school anders aan toe dan nu. Er waren geen digiborden of chromebooks om taal- en rekenspelletjes op te doen. Ook was er weinig aandacht voor kinderen die niet sterk waren in taal, lezen en rekenen. Je moest vaak stilletjes luisteren naar wat de juffrouw of meester vertelde. Mama vond urenlang aan een tafeltje zitten maar niks, liever speelde ze buiten in het bos vlak bij hun huis of op de boerderij waar mijn opa werkte. (Ook mijn tante en oma waren als kind liever buiten.)

Mijn moeder spijbelde niet, wel keek ze in de klas vaak uit het raam. Dan volgde ze de wolken die voorbij zweefden of tuurde ze naar de bomen op het schoolplein. In de lente observeerde ze hoe de vogels hun nestje maakten en als het regende, luisterde ze naar de regendruppels die op de ruiten tikten.